

USNESENÍ

Městský soud v Praze jako soud odvolací rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Ireny Noskové a soudců JUDr. Renaty Polákové a Mgr. Zdeňka Lehovce v právní věci

žalobce: **Vysoká škola ekonomie a managementu, a.s.**, IČO 01801376
sídlem Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5
zastoupená advokátem Mgr. Martinem Zástěrou
sídlem Radhošťská 1842/2, 130 00 Praha 3

proti
žalovanému: **D. Š.**, narozený dne xxx
bytem xxx
zastoupený advokátem JUDr. Josefem Aujezdským
sídlem Opletalova 1535/4, 110 00 Praha 1

o zaplacení 170 000 Kč a o vzájemném návrhu žalovaného vůči žalobci na zaplacení částky 36 667 Kč, k odvolání žalovaného proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 14. prosince 2021, č. j. 18 C 189/2021-101,

takto:

Rozsudek soudu prvního stupně se **zrušuje** a věc se **vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění

1. Napadeným rozsudkem soud prvního stupně žalovanému uložil povinnost zaplatit žaloci částku 170 000 Kč (výrok I.), zamítl vzájemný návrh žalovaného, kterým se domáhal zaplacení částky 36 667 Kč (výrok II.), a žalovanému uložil povinnost zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení ve výši 114 828,80 Kč (výrok III.).
2. Žaloba vycházela z tvrzení, že žalobce provozuje vysokou školu a dne 23. 9. 2020 uzavřel se žalovaným smlouvu o zajištění vysokoškolského studia (listina obsahující tuto smlouvu byla označena jako Smluvní prohlášení studenta k administraci a podmínkám studia na VŠEM), na základě které se žalovaný stal v akademickém roce 2020/2021 studentem na vysoké škole provozované žalobcem v tříletém bakalářském studijním programu. Cena studia byla sjednána ve variantě Standard na 40 000 Kč za jeden akademický rok. Zvolená varianta předpokládala získání alespoň jedné poloviny kreditů za daný ročník studia, studijní průměr do hodnoty 2.0 a minimálně poloviční docházku. Žalovaný však studia zanechal a podmínky nesplnil. Pro případ nesplnění podmínek cenové úrovně studia Standard vznikla žalovanému smluvní povinnost uhradit doplatek ceny studia do cenové úrovně Premium (ta činila 60 000 Kč ročně) za celou dobu studia, jakož i administrativní poplatek za nesplnění podmínek cenové úrovně Standard, který činil 10 000 Kč za rok. Žalobce tak po žalovaném požadoval za rok 2020/2021 doplatek ceny studia do cenové hladiny varianty Premium ve výši 20 000 Kč (částku 40 000 Kč představující cenu studia ve variantě Standard za tento akademický rok žalobce uhradil.), poplatek za studium za rok 2021/2022 ve variantě Premium ve výši 60 000 Kč, poplatek za studium za rok 2022/2023 ve variantě Premium ve výši 60 000 Kč a administrativní poplatek za nesplnění podmínek cenové úrovně Standard za tři školní roky ve výši 30 000 Kč, tj. celkem 170 000 Kč.
3. Žalovaný se bránil tvrzením, že smlouvu o zajištění vysokoškolského studia (dále také jen smlouva o studiu) uzavřel v postavení spotřebitele a navíc distančním způsobem, měl proto právo od smlouvy odstoupit dle § 1829 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a to s ohledem na absenci poučení o možnosti odstoupení od smlouvy ve lhůtě jednoho roku a 14 dnů. Žalovaný uváděl, že

Shodu s prvopisem potvrzuje Martin Moravec.

dne 25. 3. 2021 zaslal žalobci odstoupení od smlouvy, které bylo žalobci doručeno dne 27. 3. 2021. V odstoupení od smlouvy žalovaný na žalobci též požadoval navrácení zaplaceného školného za akademický rok 2020/2021 ve výši 40 000 Kč. Nárok na vrácení zaplaceného školného v rozsahu 36 667 Kč pak žalovaný učinil předmětem svého vzájemného návrhu.

4. Soud prvního stupně konstatoval, že žalobce se žalovaným uzavřeli dne 23. 9. 2020 smlouvu o studiu, kterou právně posoudil jako smlouvu inominátní. Ve smlouvě byl sjednán závazek žalovaného uhradit studijní poplatky za celou dobu tříletého bakalářského studia a to i pro případ, že studium nedokončí. Soud prvního stupně nepřisvědčil námitce žalovaného, že by uzavřená smlouva o studiu byla smlouvou spotřebitelskou zejména s ohledem na předmět plnění, když se týkala poskytování vysokoškolského vzdělání (k tomu odkázal i na rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 25. 2. 2021, č. j. 25 Co 1/2021-185, a na usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Cdo 4532/2014). Výše studijních poplatků byla žalobcem určena v Nařízení rektora č. 01/2015 a v dalších listinách, které byly součástí smluvního ujednání. Dle závěrů soudu prvního stupně tak žalovanému nevznikla možnost odstoupit od smlouvy, a pokud studia zanechal, je povinen platit poplatky v rozsahu sjednaném smlouvou. Nárok žalobce tedy vyhodnotil jako důvodný a žalobě v plném rozsahu vyhověl, naopak zamítl vzájemný návrh žalovaného.
5. Žalovaný rozsudek soudu prvního stupně napadl včasným odvoláním. V něm setrval na svém stanovisku, že se smlouva o studiu, kterou se žalobcem distančním způsobem uzavřel, měla spotřebitelskou povahu. Upozornil, že Soudní dvůr Evropské unie se zabýval otázkou, zda je možné považovat vztah mezi soukromou školou a studentem, kterému je poskytováno soukromou školou vzdělání oproti úhradě školného, za službu, a dospěl k závěru, že ano (viz rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 11. 9. 2007 ve věci C-76/05, Herbert Schwarz a Magda Gootjes-Schwarz proti Finanzamt Bergisch Gladbach). Dle názoru žalovaného žalobce jakožto akciová společnost vykonává svou činnost soustavně za účelem zisku, a z toho důvodu na něj má být pohlíženo jako na podnikatele, zatímco žalovaný uzavíral smlouvu se žalobcem mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo výkonu svého povolání, tudíž na něj má být pohlíženo jako na spotřebitele. Vzhledem ke skutečnosti, že žalobce nedodržel svou informační povinnost dle § 1820 odst. 1 písm. f) občanského zákoníku, využil žalovaný svého práva a dne 25. 3. 2021 zaslal žalobci odstoupení od smlouvy. Dále žalovaný poukázal také na to, že ve vztazích mezi soukromými vysokými školami a studenty není obvyklé, aby soukromé vysoké školy požadovaly v případě předčasného ukončení studia úhradu školného za celou standardní dobu studia, jako požaduje žalobce, nýbrž úhradu školného pouze za akademický rok, do něhož byl student zapsán, a v němž došlo k zanechání studia studentem. Takovéto neobvyklé ustanovení by s ohledem na to, že v daném případě byla smlouva o studiu uzavřena adhézním způsobem, mělo být dle § 1800 odst. 2 občanského zákoníku neplatné. Navrhl, aby odvolací soud napadený rozsudek změnil tak, že žalobu v plném rozsahu zamítne a naopak vyhověl vzájemnému návrhu žalobce.
6. Žalobce ve svém vyjádření k odvolání především zdůraznil, že podmínky pro odstoupení od smlouvy o studiu splněny nebyly. Ustanovení § 1829 odst. 2 občanského zákoníku, z něž žalovaný dovozuje své právo od smlouvy odstoupit, dopadá pouze na smlouvy, které mají spotřebitelskou povahu, byly uzavřeny distančním způsobem a současně v nich absentovalo poučení o možnosti odstoupit. Žalobce setrval na svém názoru, že smlouva, kterou uzavřel se žalovaným, neměla spotřebitelskou povahu, k tomu odkázal na rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 25. 2. 2021, č. j. 25 Co 1/2021-185, v němž soud rovněž posuzoval vztah žalobce a jiné jeho studentky, přičemž dospěl k závěru, že nešlo o vztah spotřebitelský. Žalobce rovněž odmítal, že by smlouvu o studiu bylo možno považovat za smlouvu uzavřenou distančně, § 1820 odst. 1 občanského zákoníku totiž za distanční smlouvy označuje pouze takové, při nichž používá podnikatel výhradně alespoň jeden komunikační prostředek, který umožňuje uzavřít smlouvu bez současné fyzické přítomnosti stran. V tomto případě však nebyla smlouva uzavřena výhradně komunikací na dálku, žalovaný totiž opakovaně navštívil budovu vysoké školy ještě před uzavřením smlouvy o studiu, podal zde žádost o zápis do studia a rovněž se podrobně seznámil se všemi

Shodu s prvopisem potvrzuje Martin Moravec.

vnitřními předpisy žalobkyně. Žalobce nesouhlasil ani s tvrzením žalovaného, že smlouva o studiu (uzavřená adhezním způsobem) obsahovala jakoukoli pro žalovaného nevýhodnou doložku, na kterou by mohl dopadat § 1800 odst. 2 občanského zákoníku. Upozornil, že vysoká škola musí po přijetí studenta ke studiu zajistit materiální podmínky pro celou standardní dobu studia, pokud si tedy student vybere nižší roční školné, odpovídá tomu jeho povinnost k úhradě poplatků za studium za celou standardní dobu studia, tato povinnost má tedy rozumný důvod, a nejde tedy o nepřípustnou doložku v adhezní smlouvě. Žalobce popsal, že svým studentům poskytuje nižší cenu v případě, že se zaváže, že budou hradit studijní poplatky za celou dobu studia (cenové úrovně Standard a Klasik), zatímco, pokud se zaváže, že budou za jednotlivé roky platit více (cenové úrovně Premium a Exclusive), tak při předčasném zanechání studia, platí jen za roky, které reálně odstudovali. Žalovaný si mohl vybrat namísto cenové úrovně Standard (za 40 000 Kč ročně) cenovou úroveň Premium (za 60 000 Kč ročně), a pak by mu žádná další poplatková povinnost při skončení studia nevznikla. Žalobce také namítal, že odstoupení od smlouvy, které mu žalovaný zaslal, nebylo podepsáno, z čehož dovozoval jeho neplatnost. Žalobce tak setrval na svém názoru, že právo na odstoupení od smlouvy o studiu žalovanému nevzniklo a nárok uplatněný žalobou byl po právu, za naopak nedůvodný považoval uplatněný vzájemný návrh. Navrhl, aby odvolací soud napadený rozsudek jako věcně správný potvrdil a přiznal mu náhradu nákladů odvolacího řízení.

7. Odvolací soud přezkoumal napadený rozsudek včetně předcházejícího řízení podle ust. § 212 a § 212a odst. 1 a 5 o. s. ř. a dospěl k závěru, že jsou dány důvody pro jeho zrušení.
8. Mezi účastníky nebylo sporu o tom, že dne 23. 9. 2020 uzavřeli smlouvu o studiu, na jejímž základě měl žalobce žalovanému poskytnout tříletý studijní program, za což se žalobce zavázal hradit školné v cenové úrovni Standard. Podstatnou a spornou otázkou v tomto řízení byla povaha smlouvy o studiu, kterou spolu účastníci uzavřeli dne 23. 9. 2020 pod označením Smluvní prohlášení studenta k administraci a podmínkám studia na VŠEM. Zatímco žalovaný tvrdil, že na tuto smlouvu je nutné nahlížet jako na smlouvu spotřebitelskou, žalobce to odmítal. Soud prvního stupně zdůvodnil svůj závěr, že nejde o smlouvu spotřebitelskou, jen velmi stručně, když uzavřel, že možnost dosažení vzdělání „byla vždy lidstvem chápána jako jakési vyšší poslání“, které dle soudu prvního stupně nelze stavět na roveň běžným službám, či spotřebnímu zboží. Tento zjednodušující závěr soudu prvního stupně nelze přijmout již jen proto, že není v souladu s judikatorními závěry Nejvyššího soudu.
9. Kritéria, která je nutno při posouzení smlouvy o studiu zvažovat pro závěr, zda jde o smlouvu spotřebitelskou, definoval Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 17. 10. 2019, sp. zn. 33 Cdo 3805/2018. V něm Nejvyšší soud deklaroval, že k rozhodujícím skutečnostem, které nelze při právním hodnocení smlouvy pominout, patří to, že vzdělávání poskytované právníckými osobami, předmětem jejichž činnosti je – také – poskytování vzdělávání nebo školských služeb, je veřejnou službou ve smyslu § 2 odst. 3 zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon; dalším kritériem je způsob financování právnické osoby, která je součástí veřejného vzdělávacího systému, tj. zcela nebo hlavně z veřejných prostředků, popř. s nařízeným způsobem nakládání se ziskem na vzdělávání a školské služby; zdůraznit je třeba i naléhavost státního zájmu na úrovni vzdělání, když platí zásada, že „čím níže v rámci vzdělávacího systému jdeme, tím více má vzdělání neziskovou a skutečně sociální povahu“.
10. Soud prvního stupně vzal sice v úvahu, že vzdělání je veřejnou službou ve smyslu školského zákona, když uváděl, že jej nelze srovnávat s běžnými službami, či zbožím, dalším uvedeným kritériem se však nevěnoval. Přitom právě způsob financování a způsob nakládání se ziskem budou těmi nejdůležitějšími faktory pro určení povahy smlouvy o vzdělání. I rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie ze dne 11. 9. 2007, ve věci C-76/05, Herbert Schwarz a Magda Gootjes-Schwarz proti Finanzamt Bergisch Gladbach, na které odkazoval žalovaný, dochází k závěru, že za „službu“ podle unijního práva může být považováno vzdělávání poskytované vzdělávacími institucemi financovanými z podstatné části ze soukromých prostředků (žáky a jejich rodiči), naopak placení školného za účelem určitého příspěvku na úhradu provozních nákladů systému, samo o sobě úplatu

Shodu s prvopisem potvrzuje Martin Moravec.

nepředstavuje, je-li daná služba stále v zásadě financována z veřejných prostředků. Na projednávanou věc přitom nelze aplikovat závěry, k nimž dospěl Nejvyšší soud v usnesení ze dne 26. 10. 2016, sp. zn. 33 Cdo 4532/2014, kterého se dovolával žalobce, Nejvyšší soud v něm smlouvu o studiu neposoudil jako spotřebitelskou, ovšem za jiných skutkových okolností, provozovatel vysoké školy byl totiž zřízen v právní formě obecně prospěšné společnosti, měl tedy striktně daná pravidla pro užití zisku, který nesmí použít ve prospěch zakladatelů, členů jejich orgánů nebo zaměstnanců, nýbrž jej musí použít na poskytování obecně prospěšných služeb. V tomto případě je však žalobce akciovou společností, u níž taková omezení pro užití zisku dána nejsou. Vycházet nelze ani z rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 25. 2. 2021, č. j. 25 Co 1/2021-185, na nějž žalobce také poukazyval, který smlouvu o studiu neposoudil jako smlouvu spotřebitelskou, ovšem z jeho odůvodnění je zřejmé, že se výše uvedeným kritériím definovaným Nejvyšším soudem nevěnoval. Nutnost pečlivě se zabývat způsobem financování žalobce a jeho nakládání se ziskem pak plyne i z toho, že v tomto případě jde o vzdělávání na úrovni vysoké školy, dle Nejvyšším soudem zmíněné zásady „čím níže v rámci vzdělávacího systému jdeme, tím více má vzdělání neziskovou a skutečně sociální povahu“ tedy platí i opačně, že u vysoké školy nelze presumovat neziskovou a sociální povahu vzdělávání tak, jak je to dle Nejvyššího soudu možné u školy základní.

11. Vzhledem k tomu, že se soud prvního stupně blíže nevěnoval posouzení kritérií nutných pro kvalifikovaný závěr o tom, zda jde v daném případě o smlouvu spotřebitelskou, když se opominul zabývat způsobem financování žalobce a jeho nakládání se ziskem, jsou jeho zjištění ohledně povahy uzavřené smlouvy o studiu neúplná, a tudíž nesprávná. **Proto odvolací soud zrušil rozsudek soudu prvního stupně dle § 219a odst. 2 o. s. ř. a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 221 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.)**
12. Žalobce je v tomto případě podnikatel zřízený ve formě akciové společnosti, je tedy především na něm, aby prokázal, že na smlouvu, kterou v rámci své podnikatelské činnosti uzavírá s fyzickou osobou, který nejedná jako podnikatel, nelze hledět jako na smlouvu spotřebitelskou. Soud prvního stupně v dalším řízení podle § 118a o. s. ř. vyzve žalobce, aby v dostatečném rozsahu doplnil tvrzení o tom, jak je financován (jaký podíl tvoří financování z veřejných zdrojů a jaký podíl financování od studentů, či jejich rodičů), dále i o tom, jak nakládá se ziskem, k tomu musí rovněž předložit důkazy. Po doplnění dokazování soud prvního stupně učiní závěr o tom, zda na uzavřenou smlouvu o studiu hledět jako na smlouvu spotřebitelskou, či nikoli.
13. Pokud soud prvního stupně zjistí, že žalobce je z převážné části financován studenty a zisk z převážné části využívá jinak, než k poskytování veřejné služby, bude nutno posoudit uzavřenou smlouvu o studiu jako smlouvu spotřebitelskou, včetně možnosti odstoupení. Odvolací soud přitom musí připomenout, že z dosavadního dokazování nevyplývá nic jiného než to, že smlouva o studiu byla uzavřena skutečně výhradně prostřednictvím komunikace na dálku (pomocí internetu), žalobce sám připouští uzavření smlouvy pomocí internetu a žádné předkontraktní jednání, o němž žalobce hovoří ve svém odvolání, prokázáno nebylo. Za tohoto skutkového stavu, by v případě, že smlouva bude posouzena jako smlouva spotřebitelská, svědčilo žalovanému právo na odstoupení od smlouvy dle § 1829 odst. 2 občanského zákoníku. Nebránila by tomu ani žalobcem vznesená námitka nedostatku podpisu na listině, kterou žalovaný od smlouvy odstoupil. Nutno připomenout, že z provedených důkazů bylo zjištěno, že odstoupení od smlouvy bylo žalobci doručeno, žalobce námitku vznesl až poté, co žalovaný v řízení předložil nepodepsanou kopii, následně pak žalovaný předložil podepsaný stejnopis originálu. Soud prvního stupně se pak bude náležitě věnovat i posouzení vzájemného návrhu žalovaného.
14. Pokud soud prvního stupně po doplnění dokazování zjistí, že uzavřená smlouva nemá ve smyslu výše uvedených kritérií charakter spotřebitelské smlouvy, bude se dále zabývat otázkou, zda žalobci vznikl vedle nároku na úhradu školného v cenové úrovni Standard za celé tři roky předpokládaného trvání studia, i nárok na požadovaný doplatek do cenové úrovně Premium a na administrativní poplatky za nesplnění studijních podmínek úrovně Standard. Dle čl. 6 odst. 2) nařízení rektora

Shodu s prvopisem potvrzuje Martin Moravec.

01/2015 Platby a rozdělení studijních poplatků je k doplacení školného a administrativního poplatku povinen student, který nesplnil studijní podmínky úrovně Standard za období, kdy čerpal cenovou úroveň Standard. Je tedy otázkou, zda z tohoto ustanovení plyne tato povinnost i osobě, která zanechala studia, nebyla studentem, a tudíž nečerpala žádnou z cenových úrovní studia. Naopak námitku žalovaného ohledně nepřiměřenosti podmínek adhézní smlouvy o studiu, dle které vznikla žalobci povinnost hradit celou dobu studia (minimálně v úrovni Standard), i pokud studia zanechá, nelze hodnotit jako důvodnou, zejména pokud měl žalovaný i jinou možnost ve variantě Premium.

15. V odůvodnění svého rozsudku pak soud prvního stupně přesně a jasně vyloží, jaká učinil skutková zjištění a na základě jakých důkazů, provedené důkazy zhodnotí jednotlivě a ve vzájemných souvislostech tak, aby bylo zřejmé, z kterých důkazů při svém rozhodování vyšel a z kterých nikoli. V novém rozhodnutí soud prvního stupně neopomene řádně rozhodnout i o nákladech řízení včetně nákladů odvolacího řízení (§ 224 odst. 3 o. s. ř.).

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí není dovolání přípustné (§ 238 odst. 1 písm. k/ o .s. ř.).

Praha 21. dubna 2022

JUDr. Irena Nosková v. r.
předsedkyně senátu